

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Кирилов Нешев, Тракийски университет – Стара Загора, избран за член на Научно жури по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от Боряна Емилова Николова-Христакова, съгласно Заповед № 861/17.05.2023 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и определен за изготвяне на становище на основание Протокол № 29/15.05.2023 г.

Относно: представен дисертационен труд на тема „Резилианс, мотивация за постижения и асертивност в периода на младостта (18-28 години)“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ с автор Боряна Емилова Николова-Христакова.

За разработването на становището ми бяха предоставени дисертационен труд, автореферат, автобиография на кандидата. Документите показват, че Боряна Николова-Христакова е изпълнила успешно всички предвидени дейности в индивидуалния учебен план за целия срок на докторантурата и е преминала успешно през необходимата процедура за допускане до защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Закона за висшето образование, Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е смислено и стойностно изследване на проблем с важно теоретично и приложно значение от областта на съвременната педагогическа и възрастова психология. В дисертационния труд е намерена връзката между теоретичните аспекти на изследването и неговата практическа приложимост. Авторката сполучливо обяснява как резилианса, мотивацията за постижение и асертивността влияят върху психичното развитие на младите хора на възраст между 18 и 28 години.

Дисертационният труд се състои от въведение, три глави, резултати, дискусия, изводи, ограничения на изследването, приноси, заключение, публикации на автора, литература, бележки и е в обем от 212 страници. Текстът съдържа 31 таблици и 5 графики. Ползвани са 310 научни източника – 142 на кирилица, 3 от които са електронни и 168 на латиница, 6 от които са електронни.

Актуалност и значимост на темата на изследването

Боряна Николова-Христакова разкрива във въведението целта на дисертационния труд. Тя насочва своите изследователски усилия за обяснение на същността и взаимното влияние на резилианса, мотивацията за постижение и асертивността върху психиката младите хора между 18 и 28 години (с. 7). Темата за развитието на уменията, на потенциала и себеусъвършенстването на личността в младежка възраст е вълнувала и продължава да вълнува със своята актуалност учените от древността до наши дни.

Теоретична аргументация на изследването

В първа глава със заглавие „Теоретична постановка на изследваните психични конструктори – резилианс, мотивация за постижения и асертивност” Боряна Николова-Христакова извършва сполучлив сравнителен анализ на различни научни концепции и теоретични подходи за обяснение на изследваните конструктори. Разкрита е динамиката в развитието на теоретичните и емпиричните изследвания относно дефинирането и операционализирането на понятията резилианс, мотивация за постижения, асертивност (с. 9). Разгледаните понятия са осмислени като позитивни компоненти на проспериращата личност.

Психологическа специфика на изследването

Една от силните страни на труда е в разкриване на психологическата специфика на понятията. Посочени са качествата на личността при младежи с добре развити резилианс, мотивация за постижения и асертивност. Например, младежите с висок резилианс се отличават с добре развити комуникативни и когнитивни умения, самоуважение, самоефективност, гъвкавост, способност за адаптация към промени. Младежите със силна мотивация за постижения притежават самоконтрол, интерналност, постоянство, устойчивост, амбициозност, увереност в успеха. Младежите с асертивна личност изразяват открито собствените си чувства, способни са да се противопоставят на чуждото мнение, умеят да импровизират. Резилиансът, мотивацията за постижения и асертивността са пряко свързани с психичното развитие на личността по време на юношеството и през младостта. Те могат да допринесат за успешното и творческо развитие на личността, но същевременно липсата им може да доведе до отключване на психични разстройства.

Ценен и актуален психологически аспект е изследването на резилианса, мотивацията за постижения, асертивността и взаимното им влияние в личностния репертоар на младите хора в България по време на кризисния и посткризисния период на световната пандемия Ковид 19. Именно това изследване дава възможност да се достигне до психологическите механизми на социалното и личностно функциониране по време на кризисната ситуация и да се направи психологически анализ на феноменологията на преживяванията на младите хора. Резилиансът, мотивацията за постижения, асертивността и тяхното взаимно влияние са надеждни личностни качества, подпомагащи израстването, осъзнатостта, преосмислянето на ценности, формирането на нови качества и компетентности при преживяването и преодоляването на криза.

В края на първа глава много добре са систематизирани изводите от направения изчерпателен преглед на научната литература.

Практическа страна на изследването

Във втора глава авторката представя целта, задачите, хипотезите и методите на проведено от нея емпирично изследване. Тя е изследвала взаимното влияние на конструктите. Изследването е много добре планирано, организирано и реализирано на практика. Използвани са скала за изследване на его-резилентност, адаптирана за български условия, въпросник за изследване на резилианс, адаптиран за български условия, кратка скала за издръжливост, въпросник за потребност от постижения на Паспаланов и Щетински, личностна скала за изследване на асертивността. Използваните психометрични инструменти са надеждни, валидни и информативни. За обработка на получените резултати са използвани следните статистически методи в СПСС версия 19: описателна статистика, честотен анализ, корелационен анализ по Пийърсън, Т-тест за две независими извадки, линеен регресионен анализ, както и медиаторен анализ. Представени са и са спазени етичните правила на изследването.

В трета глава е направен изчерпателен анализ на резултатите на изследването. Анализът на резултатите е извършен коректно. Резултатите са представени прегледно, подредени са в таблици и в една фигура. Показана е тяхната съотносимост към целта, задачите и хипотезите на изследването. Разкрити са статистически значими корелации на измерваните конструкти сред изследваните лица. Това според мен е едно от многото достойнства на дисертационния труд.

Теоретичните и приложните постижения, представени в дисертационния труд са популяризирани в научните публикации на авторката.

Авторефератът представя адекватно и точно съдържанието, структурата, научните достойнства, водещите идеи, постигнатите резултати и приносите на дисертационния труд.

В дисертационния труд не открих текстове, които да са плагиатствани от други автори и до мен не са достигнали сигнали за това. Всички текстове, които Боряна Николова-Христакова е ползвала са цитирани коректно, като са спазени утвърдените стандарти.

Нямам критични бележки към дисертационния труд и автореферата към него.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

1. Направен е задълбочен теоретичен анализ на структурата, съдържанието и същността на конструктите резилианс, мотивация за постижение и асертивност.
2. Посочено е актуалното състояние на нивата на резилианс, мотивация за постижения и асертивност в периода на младостта (18 – 28 години).
3. Разкрити са актуални тенденции във взаимозависимостта между резилианс, мотивация за постижения и асертивност сред българите в младежка възраст.
4. Обяснено е влиянието на резилианса и мотивацията за постижения върху асертивността при младите хора.
5. Установен е индиректен ефект на резилианса върху асертивността чрез мотивацията за постижения при хората в периода на младостта.

В заключение – представеният дисертационен труд с автор Боряна Емилова Николова-Христакова на тема: „Резилианс, мотивация за постижения и асертивност в периода на младостта (18-28 години)” е посветен на актуален научен проблем, теоретичната страна на проблема е много добре разработена, емпиричното изследването е ценно. Постигнатите резултати и изводите са полезни за успешна психологическа работа с млади хора, срещащи трудности в своята личностна, социална и професионална реализация. Изразявам положителното си мнение и убедено гласувам на Боряна Емилова Николова-Христакова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор по психология“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

София, 23.05.2023 г.

Доц. д-р Петър Нешев

STANDPOINT

by Assoc. Prof., Doctor Petar Kirilov Neshev, Trakia University – Stara Zagora, elected as a member of the Scientific Jury under the procedure for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor” by Boryana Emilova Nikolova-Hristakova, according to Order No. 861/17.05.2023 y. of the Rector of Southwestern University “Neofit Rilski” and appointed to prepare on statement on the basis of Protocol No. 29/15.05.2023 y.

Subject: presented dissertation work on the topic “Resilience, motivation for achievements and assertiveness in the period of youth (18-28 years)” for the award of the educational and scientific degree “doctor” in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology, doctoral program “Pedagogical and Age Psychology” with author Boryna Emilova Nikolova-Hristakova.

For the development of the standpoint, I was provided with a dissertation, an abstract, the candidate’s curriculum vitae, a list of publications. The documents show that Boryna Nikolova-Hristakova has successfully completed all the planned activities in the individual study plan for the entire duration of the doctoral studies and has successfully gone through the necessary procedure for admission of defense for the acquisition of the educational and scientific degree “doctor” in accordance with Law of Higher Education, the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations on the Conditions and The regulations for the development of the academic staff at Southwestern University “Neofit Rilski”.

General characteristic of the dissertation work

The dissertation work submitted for defense is a meaningful and valuable study of a problem of important theoretical and applied importance in the field of modern pedagogical and age psychology. In the dissertation work, the connection between the theoretical aspects of the research and its practical applicability is found. The author successfully explains how resilience, motivation to achieve and assertiveness influence the mental development of young people between the ages of 18 and 28.

The dissertation work consists of an introduction, three chapters, results, discussion, conclusions, limitations of the study, contributions, conclusion, author’s publications, references, notes and is 212 pages long. The text contains 31 tables and 5 graphs. 310 scientific sources were used – 142 in Cyrillic, 3 of which are electronic and 168 in Latin, 6 of which are electronic.

Actuality and relevance of the research topic

Boryana Nikolova-Hristakova reveals the purpose of the dissertation work in the introduction. She directs her research efforts to explain the nature and mutual influence of resilience, achievement motivation and assertiveness on the psyche of young people between 18 and 28 years old (p. 7). The topic of the development of skills, potential and self-improvement of the personality at a young age has excited and continues to excite scientists with its relevance from ancient times to the present day.

Theoretical argumentation of the study

In the first chapter, entitled “Theoretical formulation of the studied mental constructs – resilience, motivation for achievements and assertiveness”, Boryana Nikolova-Hristakova performs a successful comparative analysis of various scientific concepts and theoretical approaches to explain the studied constructs. The dynamics in the development of theoretical and empirical research regarding the definition and operationalization of the concepts of resilience, achievement motivation, and assertiveness are revealed (p. 9). The considered concepts are understood as positive components of the prosperous personality.

Psychological specificity of the study

One of the strengths of the work is in revealing the psychological specificity of the concepts. The personality qualities of young people with well-developed resilience, motivation for achievements and assertiveness are indicated. For example, young people with high resilience are distinguished by well-development communication and cognitive skills, self-esteem, self-efficacy, flexibility, ability to adapt to changes. Young people with a strong motivation for achievements have self-control, internality, persistence, sustainability, ambition, confidence in success. Young people with an assertive personality openly express their own feelings, are able to oppose other people’s opinions, and know to improvise. Resilience, achievement motivation and assertiveness are directly related to the mental development of the personality during adolescence and young adulthood. They can contribute to successful and creative development of the personality, but at the same time, their lack can lead to the development of mental disorders.

A valuable and relevant psychological aspect is the study of resilience, motivation for achievements, assertiveness and their mutual influence in the personal repertoire of young people in Bulgaria during the crisis and post-crisis period of the global pandemic Covid 19. It is this research that makes it possible to reach the psychological mechanisms of social and personal functioning during the crisis situation and make a psychological analysis of the phenomenology of young people’s experience. Resilience, motivation for achievements, assertiveness and their mutual influence are reliable personal qualities and competences when experiencing and overcoming a crisis.

At the end of the first chapter, the conclusions from the comprehensive review of the scientific literature are very well systematized.

Practical side of the research

In the second chapter, the author presents the purpose, tasks, hypotheses and methods of her empirical research. She has studied the mutual influence of the constructs. The research is very well planned, organized and implemented in practice. A scale for the study of ego-resilience adapted for Bulgarian conditions, a short scale for endurance, a questionnaire for the need for achievements by Paspalanov and Shchetinsky, a personality scale for the study of assertiveness were used. The psychometric instruments used are reliable, valid and informative. To process the obtained results, the following statistical methods were used in SPSS version 19: descriptive statistics, frequency analysis, Pearson correlation analysis, T-test for two independent samples, linear regression analysis, as well as mediator analysis. The ethical rules of the study have been presented and followed.

In the third chapter, a comprehensive analysis of the research results is made. The analysis of the results was performed correctly. The results are presented in an overview, arranged in tables and in one figure. Their relevance on the purpose, tasks and hypotheses of the research is shown. Statistically significant correlations of the measured constructs among the subjects were revealed. This, in my opinion, is one of the many merits of a dissertation work.

The theoretical and applied achievements presented in the dissertation work are popularized in the author's scientific publications.

The abstract adequately and accurately presents the content, structure, scientific merits, leading ideas, achieved results and contributions of the dissertation work.

In the dissertation work, I did not find texts that were plagiarized by other authors, and no signals of this have reached me. All texts that Boryana Nikolova-Hristakova used were quoted correctly, and the established standards were observed.

I have no critical remarks about the dissertation work and the abstract to it.

Scientific and scientific-applied contributions of the dissertation work

1. An in-depth theoretical analysis of structure, content and essence of the resilience, achievement motivation and assertiveness was made.
2. The current state of the levels of resilience, motivation and assertiveness in the period of youth (18-28 years) is indicated.
3. Current trends in the interdependence between resilience, motivation for achievements and assertiveness among young Bulgarians have been revealed.
4. The impact of resilience and achievement motivation on assertiveness among young people is explained.
5. An indirect effect of resilience on assertiveness through achievement motivation was found in people in the period of youth.

In conclusion – the presented dissertation work with author Boryana Emilova Nikolova-Hristakova on the topic: “Resilience, motivation for achievements and assertiveness in the period of youth (18-28 years)” is

dedicated to a current scientific problem, the theoretical side of the problem is very well developed, the empirical research is valuable. The achieved results and conclusions are useful for successful psychological work with young people experiencing difficulties in their personal, social and professional realization. I express my positive opinion and I strongly vote for Boryana Emilova Nikolova-Hristakova to be awarded the educational and scientific degree “Doctor of Psychology” in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology, doctoral program “Pedagogical and Age Psychology”.

Sofia, 23.05.2023 y.

Assoc. Prof. Dr. Petar Neshev